

Vurdering av Norges Pelsdyrslag "Handlingsplan for dyrevelferd 2008–2012"

1. Innledning

Dyrevernalliansen har vurdert handlingsplanen med utgangspunkt i gjeldende lovverk og foreliggende forskning på velferd hos pelsdyr.

- Nesten halvparten av kravene er allerede lov- eller forskriftspålagte, eller i ferd med å bli det (11 av 25 punkter).
- Internasjonalt anerkjent forskning benektes eller overses på vesentlige punkter.
- Flere av kravene er irrelevante i forhold til konkret dyrevelferd, og fremstår i stedet som rene markedsførings- eller konkurranserettede tiltak.
- Flere krav er urealistiske på både kort og lang sikt, fordi de vil være ugjennomførbare under kommersielle forhold, eller medføre upraktiske/uakseptable sideeffekter.
- Flere krav er så vage og generelle at de unndrar seg vurdering, men i seg selv uansett ikke vil medføre konkrete forbedringer for dyrene.

Samlet vurderer Dyrevernalliansen handlingsplanen som useriøs og egnet til å villede personer uten forkunnskaper om velferd for mink og rev.

2.1 Kompetanse

2.1.1 Opplæringsprogram og kompetansebevis

Mål: Alle landets pelsdyrbønder skal kunne dokumentere god teoretisk og praktisk kunnskap om pelsdyrhold og dyrevelferd.

Vurdering: Dette blir uansett et lovbestemt krav gjennom ny dyrevelferdslov.¹

2.1.2 Opplæringsprogram "Kvalitetssystem i pelsdyrgården"

Mål: Alle produsenter skal delta i kvalitetssikringsprogrammet i pelsdyrnæringa.

Vurdering: Kvalitetssikringssystemet kan ikke måle generell trivsel eller god velferd. Årsaken er at for å kunne si noe om dette, må flere forskjellige velferdsparametre registreres systematisk over tid. Det må også fastsettes kriterier for hvordan registreringene skal foregå. Det eneste kvalitetssikringssystemet kan gjøre, er å registrere noen enkeltstående parametre en enkelt gang. Vurderingene baseres på subjektiv vurdering, og foretas ofte av forskjellige personer hver gang. Vitenskapelig er derfor registreringene verdiløse.

Pelsbransjen nekter offentlig innsyn i rapporter fra kvalitetssikringssystemet. Bransjen skryter av resultatene uten at rapporten er tilgjengelig for kritisk gjennomgang og diskusjon. EUs veterinærvitenskapelige komité gjennomgikk rapporter fra det norske kvalitetssikringssystemet. Likevel konkluderte komiteen med at rev og mink ikke får oppfylt sine adferdsbehov i dagens driftssystemer.² Komiteen la også til grunn at blant annet adferdsavvik som stereotypier, pelsbiting og valpedrap forekommer i farmene, også i norske farmer.

2.1.3 Sertifisering av pelsdyrholdet

Mål: Utvikle et sertifiseringssystem for norsk pelsdyrhold.

Vurdering: Innen rammen av dagens produksjonssystem er en sertifiseringsordning verdiløs, fordi dyrenes velferd uansett ikke blir godt ivaretatt, se blant annet punkt 2.2. og 2.5.

---

¹ Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet, Utkast til ny lov om dyrevelferd, 2007.

² Scientific committee on animal health and animal welfare, The welfare of animals kept for fur production, 2001, The European Commission, EU.

Driftssystemet er tilrådet avviklet av Rådet for dyreetikk, og kritisert av blant annet Den norske veterinærforening, EUs veterinærvidenskapelige komite og Eidsivating lagmannsrett for å ikke oppfylle viktige velferdskrav hos dyrene.^{3,4,5,6} Velferdsplanen legger opp til å videreføre dette driftssystemet med bare minimale endringer, og følgelig vil en sertifiseringsordning være egnet til å vildele forbrukerne.

2.1.4 Fokus på holdninger og dyrevelferd

Mål: Få en sterkere fokusering på dyrevelferd og skape enda bedre holdninger hos norske pelsdyrbønder.

Vurdering: Dette er for lite konkret til at det er mulig å vurdere. Så lenge utgangspunktet uansett er gjeldende produksjonssystemer, vil for eksempel utdelingen av en årlig pris ha små konkrete konsekvenser for dyrene. Dette ser snarere ut til å være et markedsføringstiltak.

2.2 Oppstillingsforhold

2.2.1 Burmiljø

Mål: Bedre dyras velferd gjennom et stimulerende miljø.

Vurdering: Dette er allerede et forskriftspålagt krav, se forskrift om hold av pelsdyr § 5.⁷

Spørsmålet er forøvrig hvilke og hvor mange berikelser som i praksis får plass i et bur på rundt én kvadratmeter.

2.2.2 Burareal/burkonstruksjon

Mål: Økt andel bur med fleksible løsninger som gir det enkelte dyr større variasjon i miljøet og økt burareal.

Vurdering: Mink er i utgangspunktet solitære (lever alene). Det er derfor usikkert om de vil ha utbytte av sosialt samvær med andre mink. Rev lever naturlig i par eller familiegrupper, og kan endre "familiesituasjon" gjennom ulike faser i livet. Å kunstig sette sammen grupper av rev, er derfor ikke enkelt.

Større plass er i utgangspunktet et gode, men plassen vil uansett være begrenset til noen få kvadratmeter. Det er usikkert om minimal økning av burstørrelsen (som maksimalt utgjør noen få ekstra kvadratmeter) er tilstrekkelig til å gi dyrene en forståelse av økt areal. Forskning tyder på at arealet må økes drastisk for at dyrevelferden skal bedres i avgjørende grad.⁸

2.2.3 Vekttilpasset burstørrelse

Mål: Sørge for at tilgjengelig burareal står i forhold til dyrestørrelsen.

Vurdering: Utvikling har ført til større dyr, og dermed i praksis stadig mindre burareal per dyr. En korrigerende avvikler i liten grad fra opprinnelig bransjestandard. Arealene som foreslås er uansett altfor små til å oppfylle dyrenes behov for mosjon og variasjon.

2.2.4 Mulighet for skjul

Mål: Gi dyra mulighet til å søke skjul.

Vurdering: Dette er allerede et forskriftspålagt krav, se forskrift om hold av pelsdyr § 5.

2.2.5 Ligge- og klatrehyller

Mål: Alle bur skal ha en hylle eller annen innretning som observasjons- og hvileplass.

---

³ Rådet for dyreetikk, Pelsdyroppdrett, 1994.

⁴ Den norske Veterinærforening, Vedtak om pelsdyroppdrett, 2001.

⁵ Eidsivating lagmannsrett, "pelsdyrdommen", dom av 15. desember, 1999.

⁶ Scientific committee on animal health and animal welfare, The welfare of animals kept for fur production, 2001, The European Commission, EU.

⁷ Forskrift 20. september 1998 nr. 901 om hold av pelsdyr.

⁸ Jauhainen, L. et al., Effect of increased cage length on locomotor activity of juvenile blue foxes (*Alopex lagopus*), Scientifur 22(1), 1998.

Vurdering: Dette er allerede et forskriftspålagt krav for rev, se forskrift om hold av pelsdyr § 18. For mink vil sannsynligvis dette innebære en viss forbedring.

2.2.6 Utforsknings- og aktivitetsobjekter

Mål: Alle pelsdyr skal ha utforsknings- og aktivitetsobjekter.

Vurdering: Dette er allerede et forskriftspålagt krav, se forskrift om hold av pelsdyr § 5.

Spørsmålet er forøvrig hvilke og hvor mange berikelser som i praksis får plass i et bur på rundt én kvadratmeter.

2.2.7 Vurdering av revens behov for alternative liggeunderlag

Mål: Bidra med kunnskap vedrørende revens behov for alternative underlag.

Vurdering: Det fastslås i velferdsplanen at eventuelle løsninger gjerne skal være basert på dagens driftssystem. Problemet er nettopp at dette systemet er utilstrekkelig til å ivareta minkens og revens velferdsbehov. Hovedproblemet med netting som underlag, er for revens del at det hindrer den i å grave, noe som særlig er viktig for blårev (fjellrev). I naturen graver fjellrev huler og ganger som kan bli flere hundre meter.

2.2.8 Undersøkelser vedrørende minkens behov for badevann

Mål: Ingen målsetting på dette punktet.

Vurdering: Internasjonalt akseptert forskning viser at mink er villig til å jobbe svært hardt for tilgang til badevann. Forsøk viser at mink er villige til å jobbe hardt for å få adgang til svømmevann - enda hardere enn for å oppnå mat! Minkene i forsøket løftet i gjennomsnitt 100 ganger sin egen kroppsvekt hver uke for å få tilgang til svømmevann.⁹ Forskning tilsier at svømmebehovet er såkalt indrestyrt, altså tilstede hos minken selv uten at er motivert av å se badevann.¹⁰

Det er følgelig direkte misvisende når Norges Pelsdyrslag fastslår at forskningen som foreligger i dag, ikke viser at mink har et "grunnleggende behov for badevann". Til sammenligning la EUs veterinærvitenskapelige komite til grunn allerede i 2001 at mink har behov for badevann.

2.2.9 Drikkevann

Mål: Alle pelsdyr skal ha kontinuerlig tilgang til drikkevann.

Vurdering: Det er velkjent at mangel på drikkevann er et problem i pelsnæringen, fordi vannkoppene fryser om vinteren. Tilstrekkelig drikkevann er imidlertid allerede et lovpålagt krav etter dyrevernloven § 5a nr. 1, og har lenge vært selvsagt i annet husdyrhold.

2.2.10 Fôringsrutiner

Mål: Alle pelsdyr skal ha individuelt tilpasset fôring.

Vurdering: Dette følger allerede av forskrift om hold av pelsdyr § 9. Forøvrig er individuell fôring en selvfølge i de aller fleste typer dyrehold.

2.3 Helse

2.3.1 Helsekort

Mål: Få en god oversikt over helsetilstanden i norske pelsdyrgårder.

Vurdering: Bruk av helsekort er vanlig i andre typer dyrehold, og et godt tiltak.

2.3.2 Forebyggende behandling mot parasitter

Mål: Norske pelsdyr skal ha regelmessig kontroll, behandling og sanering mot utøy.

---

9 Cooper, J., og Mason, G., Increasing costs of access to resources cause re-scheduling of behaviour in American mink (*Mustela vison*): implications for the assessment of behavioural priorities, *Applied Animal Behaviour Science*, 66: p. 135-151, 2000 & Jensen, P., Minkar behövar simma, *Svensk Veterinärtidning*, 53: p. 297, 2001.

10 Mason, G. and Warburton, H., Is out of sight out of mind? The effects of resource cues on motivation in mink, *Mustela vison*, *Applied Animal Behaviour Science*, 64, 2003.

Vurdering: Dette blir uansett lovfestet etter ny dyrevelferdslov. I forhold til avlsdyr er det først og fremst sentralt av hensyn til pelskvalitet og fôrforbruk. Det må likevel regnes som et minimumskrav i forhold til dyrevelferden.

2.3.3 Forebyggende helsearbeid

Mål: Bevare og utvikle den gode statusen med tanke på smittsomme sykdommer.

Vurdering: Siden dyrene sitter enkeltvis eller to og to i hvert sitt bur, vil de ikke bli eksponert for smitte slik som et normalt liv vil medføre. Smitte vil derfor først og fremst spres i den grad den bringes inn gjennom fôr, avlsdyr eller hvis renholdet er ekstremt dårlig. Punktet er derfor selvsagt.

2.3.4 Plasmacytose

Mål: Alle minkgårder skal følge test- og bekjempelsesprogrammet til Norges Pelsdyrslag.

Vurdering: Plasmacytose er en alvorlig sykdom for mink, og dette er derfor et nødvendig og godt tiltak.

2.3.5 Krisehåndteringsplan

Mål: Hver pelsdyrgård skal ha en plan for krisehåndtering.

Vurdering: Nyere forskrifter om kommersielt dyrehold foreslås å inneholde krav om kriseplan (for eksempel driftsforskrift for akvakultur, under revisjon april 2008), og det må derfor antas at også forskrift om hold av pelsdyr, som skal revideres i 2008, uansett vil inneholde krav om dette.

2.4 Forholdet mellom dyr og røkter

2.4.1 Økt tillitsfullhet gjennom røkt og stell

Mål: Norske pelsdyr skal ha et lavt fryktsomhetsnivå overfor mennesker, og ha en generelt høyere terskel for stress fra ytre stimuli.

Vurdering: Sosialisering av valper må skje i løpet av en relativt kort periode mens dyrene er mest mottagelige. Under kommersielle betingelser med mange hundre dyr vil dette være en praktisk umulighet. At enkelte dyr eventuelt blir mindre fryktsomme vil uansett ikke bidra til at de har det bedre i burene, se punkt 2.2 flg.

2.4.2 Håndtering

Mål: Forbedre forholdet mellom dyr og røkter.

Vurdering: Tvangsmidlene nakketang og munnlås brukes for å fange revene og hindre dem fra å bite, og demonstrerer derfor tydelig at revene er redde for menneskelig håndtering. Så lenge dette er nødvendig, kan man ikke snakke om et godt forhold mellom dyr og røkter. At nakketengene føres med gummi for å unngå at reven pådrar seg tannskader når den angriper tangen, kan vanskelig kalles et velferdstiltak, men snarere en minimalisering av den skaden driftssystemet selv påfører dyrene.

2.5 Avlsarbeid

2.5.1 Sunnhet

Mål: Pelsdyr skal være sunne og friske

Vurdering: Dette er allerede et lovpålagt krav, se dyrevernloven § 5 nr. 1 og 2. Problemet er at "sunn og frisk" ikke er et avlsmål i seg selv. En profesjonell, målrettet avlsplan må konkretisere dette svært generelle målet ved å definere hvilke mentale og fysiske arveegenskaper som skal prioriteres.

2.5.2 Tillitsfulle dyr

Mål: Kun rolige og tillitsfulle dyr skal brukes til avl

Vurdering: Det er ikke vitenskapelig støtte for at tillitsfulle dyr er frie for velferdsproblemer. Tvert imot er det usikkert om avl på roligere dyr bedrer velferden eller bare undertrykker

dyrenes symptomer på lidelse. I sin anbefaling om pelsdyr legger Europarådet derfor til grunn at produksjonssystemet for pelsdyr bør endres, ikke dyrene.¹¹

Uansett viser forskning at det vil ta svært lang tid før alle dyrene i norsk pelsoppdrett eventuelt er blitt genetisk endret i den grad at de ikke lenger frykter menneskelig kontakt. Et forsøk viser at etter 40 års intensiv avl med kun ett avlsmål, nemlig gemytt, var fortsatt 20–30% av revene ikke godt "temmet".¹²

En sideeffekt av slik avl er dessuten at revene både fysisk og mentalt blir mer og mer lik hunder. Det er betegnende at forskerne som har avlet frem tamme rever, planlegger å selge dem som kjæledyr. Spørsmålet er om hold av slike "hunde-rever" for kommersiell pelsproduksjon vil bli ansett som etisk akseptabelt i Norge. Det oppstår også markante endringer i pelsens fargesammensetninger, noe som neppe er ønskelig i pelsdyroppdrett der fremstilling av ønskede pelssjatteringer alltid vil måtte være et hovedmål.

Målet fremstår følgelig som uetisk både i kort og langt perspektiv, i tillegg til å være urealistisk i kommersielt pelsdyroppdrett.

2.5.3 Eksteriørbedømmelse

Mål: Å kunne vurdere og sammenligne levende dyr som en del av avlsarbeidet.

Vurdering: Dette blir uansett et forskriftspålagt krav, ettersom Mattilsynet har signalisert at tradisjonelle livdyrutstillinger skal forbys fra 2008. Forøvrig har eksteriørbedømmelse minimal sammenheng med dyrevelferd.

2.6 Samarbeid om dyrevelferd

2.6.1 Internasjonalt samarbeid

Mål: En større internasjonal forståelse for velferd hos pelsdyr.

Vurdering: Forskningsresultater blir allerede delt gjennom internasjonale og nordiske dyrevelferdskonferanser, uavhengig av tiltak fra bransjen. Like rammevilkår i de nordiske landene har mer å gjøre med konkurranse mellom oppdrettere fra disse landene, enn dyrevelferd.

2.6.2 Nasjonalt samarbeid

Mål: Bidra til økt nasjonalt fokus på dyrevelferd hos husdyr.

Vurdering: Velferdsutfordringene er forskjellige hos de ulike dyreslagene, og det er derfor usikkert hvilke konkrete forbedringer det ønskede samarbeidet med andre næringer skal ha. Det er heller ikke angitt noe mål for slikt samarbeid. Produksjon av en nettportal medfører dessverre ingen konkrete velferdsforbedringer for dyrene.

---

¹¹ Europarådet, Recommendation concerning fur animals, 1999.

¹² Trut, L.N., Early canid domestication: The farm-fox experiment, American Scientist, vol. 87, 1999.